

ዳኞች፡- ዓሊ መሐመድ

ተክሊት ይመስል

ቀነዓ ቂጠታ

ክፍለጽዮን ማሞ

ጳውሎስ አርሺቦ

አመልካች፡- መሐመድ እንድሪስ

ተጠሪ፡- የኢትዮጵያ ገቢዎችና ጉምሩክ ባለስልጣን ሀዋሳ ቅርንጫፍ

መዝገቡን መርምረን የሚከተለውን ፍርድ ሰጥተናል፡፡

ፍ ር ድ

1. ጉዳዩ የቀረበው አመልካች በዋስ ቢለቀቅ ቀን ቀጠሮውን አክብሮ ሊቀርብ፣ ስለማይችል በዋስትና ወረቀት የመለቀቅ መብቱ ተነፍሶ በማረሚያ ቤት እንዲቆይ በማለት የሲዳማ ዞን ክፍተኛ ፍርድ ቤትና የደቡብ ብሔር ብሔረሰቦችና ሕዝቦች ክልል ጠቅላይ ፍ/ቤት የሰጡት ብይን አግባብነት ያላቸውን የህግ ድንጋጌዎች መሰረት ያደረገ ነው ወይስ አይደለም /የሚለውን ጭብጥ በሰበር አጣርቶ ለመወሰን ነው፡፡ የጉዳዩ መነሻ ተጠሪ አመልካች አዋጅ ቁጥር 859/2006 አንቀጽ 168/2/ በመተላለፍ ንብረትነቱ የደርባን ትራስፖርት ኃላፊነቱ የተወሰነ የግል ማህበር በሆነ የሰሌዳ ቁጥር 430 Volvo መኪና የቀረጥና ታክስ መጠናቸው ብር 88,613.33 /ሰማንያ ስምንት ሺ ስድስት መቶ አስራ ሶስት ብር ከሰላሳ ሶስት ሳንቲም/ የሆኑ እቃዎችን በመጫን ከዲላ ወደ ሀዋሳ መስመር ሰኔ 14 ቀን 2008 ዓ/ም ይዞ ሲጓዝ የተያዘ በመሆኑ የኮንትራ ባንድ ወንጀል ፈጽሟል በማለት ያቀረበው የወንጀል ክስ ነው፡፡
2. አመልካች በተከሳሽነት ቀርቦ እኔ ረመዳን ፆም ጾሜ እያፈጠርኩ እያለሁ፣ ረዳቱ ሳላየው የጫናቸው እቃዎች ስለሆነ ጥፋተኛ አይደለሁም፡፡ የዋስ መብቱ ይከበርልኝ በማለት ተከራክሯል፡፡ ተጠሪ የአመልካችን በዋስትና የመለቀቅ ጥያቄ እቃወማለሁ፡፡ ዋስትናውን የምቃወመው ተከሳሽ /አመልካች/ በመቃወቂያው ላይ በአዲስ አበባ ከተማ አስተዳደር

ኮልፌ ቀራንዮ ወረዳ 13 የቤት ቁጥር 2654 እንደሆነ የተገለጸ ሲሆን በመንጃ ፈቃድ ላይ አዲስ አበባ ከተማ አስተዳደር አዲስ ከተማ ክፍለ ከተማ የቤት ቁጥር 352 እንደሆነ የተገለጸ በመሆኑ ተከላሽ ሆነ ብሎ አድራሻውን የሚለዋውጥ በመሆኑ በቀጠሮ ቀን ላይ ሊቀርብ ይችላል ብለን ስለማናምን የዋስትና ጥያቄው ውድቅ ይደረግልኝ በማለት መቃወሚያ አቅርቧል። የዞኑ ከፍተኛ ፍርድ ቤት የዐቃቤ ህግን መቃወሚያ በመቀበል አመልካች የተለያዩ አድራሻ ያለው በመሆኑ ላይቀርብ ይችላል በማለት የአመልካችን የዋስትና ጥያቄ ውድቅ አድርጎታል።

3. አመልካች ይግባኝ ለክልሉ ጠቅላይ ፍርድ ቤት አቅርቦ፣ የክልሉ ጠቅላይ ፍርድ ቤት የዞኑ ከፍተኛ ፍርድ ቤት የሰጠውን ብይን አጽንቶታል። አመልካች የመንጃ ፈቃድ ያወጣሁት በ1992 ዓ/ም ነው። በዚያ ጊዜ የምኖርበት የነበረው ቤት ለቅቁለሁ። ደርባን ትራንስፖርት ኃ/የተ/የግል ማህበር ስቀጠር የምኖርበት የነበረው አድራሻ ደግሞ ከስድስት አመት በፊት ስኖርበት የነበረው ነው። አሁን የምኖረው በሌላ ቦታ ሲሆን ይህንን አድራሻዬን ለመርማሪ ፖሊስ አስመዝግቧል። ስለዚህ በተለያዩ ጊዜ ከተለያዩ ቦታ መኖሪ በቀጠሮው ቀን ሊቀርብ አይችልም ከሚል መደምደሚያ ላይ የማያደርስ በመሆኑ የቦታች ፍርድ ቤቶች የሰጡት ብይን ሊሻርልኝ ይገባል በማለት አመልክቷል። ተጠሪ አመልካች ሶስት የተለያዩ አድራሻዎች ያሉት በመሆኑ የቦታች ፍርድ ቤቶች የአመልካቹን የዋስትና ጥያቄ ውድቅ ማድረጋቸው መሰረታዊ የህግ ስህተት የለበትም በማለት መልስ ሰጥቷል።

4. ከስር የክርክሩ አመጣጥና ግራ ቀኙ ያቀረቡት ክርክር ከላይ የተገለጸው ሲሆን እኛም ጉዳዩን መርምረናል። ጉዳዩን እንደመረመርነው በወንጀል የተከሰሰው በዋስትና ወረቀት ተለቅቆ ጉዳዩን የመከታተል መብት ያለው መሆኑ በህገ መንግስቱ አንቀጽ 19 ንዑስ አንቀጽ 16 ተደንግጓል። ከዚህ ህገ መንግስታዊ ድንጋጌ የምንገነዘበው በወንጀል የተጠረጠረ ወይም የተከሰሰ ሰው በዋስ መለቀቅ መሰረታዊ መብት ሲሆን ህግ አውጭም በልዩ ሁኔታ በህግ በደነገጋቸው ምክንያቶችና ፍርድ ቤቶች የሚቀርብላቸው ክርክር መረጃና ማስረጃ በሚሰጡት ብይን የተከሰሰ ሰው በዋስ የመለቀቅ መብቱ የሚነፈግበት ሁኔታ እንዳለ መገንዘብ ይቻላል።

5. አመልካች የተከሰሰበት የህግ ድንጋጌ በዋስ የመለቀቅ መብቱን የሚገድብ አይደለም። የቦታች ፍርድ ቤቶች አመልካች በዋስ ለመለቀቅ ያቀረበውን ጥያቄ ውድቅ ያደረጉት የወንጀለኛ መቅጫ ስነ-ስርዓት ህግ ቁጥር 67/ሀ/ በመጥቀስ ነው። ድንጋጌው ተከላሽ በዋስ ቢለቀቅ የዋስትና ግዴታውን በማክበር በቀነ ቀጠሮው ሊቀርብ የማይችል መሆኑን ፍርድ ቤቱ ካመነ፣ የዋስትና ጥያቄውን ውድቅ ለማድረግ የሚችል መሆኑን ይደነግጋል። ፍርድ ቤቱ ተከላሽ የዋስትና ግዴታውን አክብሮ ሊቀርብ አይችልም ከሚለው

መደምደሚያ ላይ የሚደርሰው በዘፈቀድ አይደለም። ዐቃቤ ህግ ተከላሽ ቀጠሮውን አክብሮ ሊመጣና የዋስትናውን ግዴታ ሊያከብር አይችልም ከሚል መደምደሚያ ላይ ፍርድ ቤቱ ሊደርስባቸው የሚችሉ በቂ ምክንያትና መረጃ የማቅረብ ግዴታ አለበት።

6. በያዝነው ጉዳይ አመልካች የመንጃ ፈቃድ ያወጣው 1992 ዓ/ም መሆኑን በዚያን ወቅት ይኖርበት የነበረውን አድራሻ የለቀቀ በመሆኑ አሁን ከሚሰራበት ድርጅት ሲቀጠር ይኖርበት የነበረው አድራሻ ከበጎቱ የተለየ መሆኑን፣ የአመልካችን መንጃ ፈቃድና የመስሪያ ቤት መታወቂያ ካርድ በማየት ለመረዳት ይቻላል። አመልካች በ2008 ዓ/ም በተሰጠው የቀበሌ ኗሪነት መታወቂያ ካርድ ላይ የተገለጸው አድራሻ ከስድስት አመት በፊት ደርባን ትራንስፖርት ሲቀጠር ይኖርበት ከነበረው አድራሻ የተለየ መሆኑን ከግራ ቀኝ ክርክር ተገንዝቦናል። አመልካች የመንጃ ፈቃድ ሲያወጣ፣ ደርባን ትራንስፖርት ኃላፊነቱ የተወሰነ የግል ማህበር ሲቀጠርና አሁን የሚኖረው በአዲስ አበባ ከተማ አስተዳደር በተለያዩ ክፍለ ከተማ፣ ወረዳና የቤት ቁጥር መሆኑ አመልካች ቋሚ አድራሻ የለውም ከሚል መደምደሚያ ላይ የሚያደርስ አይደለም።

7. የመኖሪያ ቤት ከግለሰብ ተከራይተው የሚኖሩ ሰዎች፣ በአመታት ውስጥ ሳይሆን በወራት ወይም በቀናት ልዩነት የተከራይትን ቤት በተለያዩ ምክንያት ለቀው በሌላ ክፍለ ከተማ፣ ሌላ ወረዳ ሌላ ቤት ተከራይተው የሚኖሩ መሆኑንና በአዲስ አበባ ከተማ ውስጥ ከፍተኛ የሆነ የመኖሪያ ቤት እጥረት መኖሩ፣ መንግስት በፖሊሲዎቹና ስትራቴጂዎች በግልፅ ያመነውና የአዲስ አበባ የቤቶች ኮንስትራክሽን ልማት ኤጀንሲ በአዋጅ በመቋቋም የጋራ መኖሪያ ቤቶች መምሪያ ቤቶች በመገንባት ችግሩን ለመቅረፍ ጥረት እያደረገ መሆኑ በግልጽ የሚታወቅና ማስረጃ እንዲቀርብለት የማያስፈልግ ፍሬ ነገር ነው። ከዚህ አንጻር ሲታይ አመልካች መንጃ ፈቃድ ሲያወጣ የዛሬ አስራ አምስት አመት ይኖርበት የነበረውን አድራሻ አስመዘግቧል። ይህንን መኖሪያ አድራሻው ከስድስት አመት በፊት ደርባን ትራንስፖርት ኃላፊነቱ የተወሰነ የግል ማህበር ሲቀጠር፣ የለቀቀው መሆኑን በመግለጽና አዲሱን አድራሻውን ለመስሪያ ቤቱ አሳውቋል። ባሁኑ ወቅት የሚኖርበት አድራሻ በመ/ቤት ሲቀጠር ካስመዘገበው አድራሻ የተለየ መሆኑን የሚያረጋግጥ የቀበሌ መታወቂያ ማቅረብ፣ አመልካች በአድራሻው ተፈልጎ እንዳይገኝ ሆነ ብሎ የፈጠረው ዘዴ ሳይሆን፣ አመልካች የራሱ የሆነ ቋሚ መኖሪያ ቤት ስለሌለው በተለያዩ ጊዜ በተለያዩ ቦታዎች እየተዘዋወሩና ቤት እየተከራየ የኖረ መሆኑን እውነታ /ፍሬ ነገር/ የሚያረጋግጥ ነው።

8. በአዲስ አበባ ከተማ ውስጥ በተለያዩ ክፍለ ከተማዎች፣ ወረዳዎች በተለያዩ ጊዜ እየተዘዋወረ ቤት እየተከራየ የሚኖሩ ሰዎች፣ በዋስ ቢለቀቁ ፣ የዋስትና ጉዳዮቸውን አክብረው በቀን ቀጠሮው ቀን ሊቀርቡ አይችሉም የሚለውን መቃወሚያና መከራከሪያ

፤ ሰዎች አዲስ አበባ ውስጥ የራሳቸው የሆነ የመኖሪያ ቤት ስለሌላቸው ከቦታ ወደ ቦታ እየተዘዋወሩ ቤት እየተከራዩ የሚኖሩ በመሆናቸው ምክንያት ብቻ የዋስትና መብታቸው እንዳይፈቀድ የሚጠይቅ፤ የሰዎችን ማህበራዊና ኢኮኖሚያዊ ሁኔታ በአዲስ አበባ ከተማ አንድ ቋሚ የሆነ አድራሻና መኖሪያ ቤት ስለሌላቸው ብቻ በሀገ መንግስቱ አንቀፅ 19 ንዑስ አንቀፅ 6 የተረጋገጠላቸው በዋስ የመለቀቅ መብት እንዲነፈግ የሚጠይቅ በሕገ መንግስቱ አንቀፅ 25 የተደነገገውን በሕግ ፊት እኩል የመሆንና እኩል የሕግ ጥበቃ የማግኘት መብትን የሚጥስ መቃወሚያና መከራከሪያ በመሆኑ ተቀባይነት ያለው መቃወሚያ አይደለም። ከዚህ አንጻር አመልካች በተለያዩ ጊዜ በአዲስ አበባ ከተማ አስተዳደር በተለያዩ ክፍለ ከተማዎች፣ ወረዳዎችና ቤቶች ውስጥ የኖረ መሆኑን የሚያረጋግጡ ሰነዶች ማለትም የመንጃ ፈቃድ፣ የሚሰራበት መስሪያ ቤትና የመታወቂያ ካርድና የቀበሌ ኗሪዎች መታወቂያ ይዞ መገኘቱ አመልካች በዋስ ቢለቀቅ የዋስትና ግዴታውን አክብሮ በቀን ቀጠሮው ሊቀርብ አይችልም ከሚለው መደምደሚያ ላይ የሚያደርስ አይደለም። የወንጀለኛ መቅጫ ስነ ስርዓት ሕግ ቁጥር 69/ሀ/ ድንጋጌዎች ቋሚ የመኖሪያ ቤት ባለመኖሩ ምክንያት በተለያዩ ጊዜ የተለያዩ ቦታ እየተዘዋወረ ቤት እየተከራየ መኖሩን መነሻ በማድረግ ብቻ ተከላኹን የዋስትና መብቱን ለመንፈግ ታስቦ የተደነገገ ድንጋጌ አይደለም። ከዚህ አንጻር ሲታይ የቦታች ፍርድ ቤቶች አመልካች በዋስትና ለመለቀቅ የቀረበውን ጥያቄ ወድቅ ያደረጉት የሕገ መንግስቱን አንቀፅ 19 ንዑስ አንቀፅ 6 እና የወንጀለኛ መቅጫ ስነ ስርዓት ሕግ ቁጥር 69/ሀ/ ከተደነገገው ውጭ በመሆኑ መሰረታዊ የሕግ ስህተት ያለበት ነገር በማለት ወስነናል።

9. አመልካች የተከሰሰበት የሕግ ድንጋጌ በዋስትና ወረቀት የመለቀቅ መብትን የማያስከለክል በመሆኑና ተጠሪ አመልካች በዋስትና እንዳይለቀቅ ያቀረበው መቃወሚያና መረጃ የወንጀለኛ መቅጫ ስነ ስርዓት ሕግ ቁጥር 69/ሀ/ መሰረታዊ ይዘትና አላማ ውጭ በመሆኑ፣ አመልካች ለብር 20,000 /ሃያ ሺህ ብር/ የሚበቃ ዋስ አቅርቦ ወይም ገንዘብን አስይዞ በዋስ ተለቅቆ ሊከራከር ይገባል በማለት በወ/መ/ሥ/ሥ/ሕግ ቁጥር 75 መሰረት ውሳኔ ሰጥተናል።

ው ሳ ኔ

1. የሲዳማ ዞን ከፍተኛ ፍርድ ቤት በወንጀል መዝገብ ቁጥር 39554 ሰኔ 28 ቀን 2008 ዓ.ም የሰጠው ትዕዛዝና የደቡብ ብሔር ብሔረሰቦችና ሕዝቦች ክልል ጠቅላይ ፍርድ ቤት በወንጀል ይግባኝ መዝገብ ቁጥር 68379 ሐምሌ 12 ቀን 2008 ዓ.ም የሰጠው ውሳኔ ተሸሯል።

2. አመልካች ብር 20,000 /ሃያ ሺህ ብር/ በማስያዝ ወይም ለዚህ ገንዘብ የሚበቃ ዋስ በማቅረብ የተከሰሰበትን ወንጀል በዋስ እያቀረበ ይከራከር በማለት ወስነናል። ውሳኔው ለሚመለከተው ክፍል ይጻፍ።

መዝገቡ ወደ መዝገብ ቤት ይመለስ።

የማይነበብ የአምስት ዳኞች ፊርማ አለበት

መ/ተ